

KIS-363 – Termenoù eus sterva Gl. choc

(GE – 06 06 89)

MELLADOU EUS AN DANVEZ GERIADUR AR VEZEKNIEZH

Gl. choc. Br. bleuz g.-où.

Azoniad klinikel a-geñver gant divig lemm an amred, o tisoc'h gant an isvec'h oksigen er gwiadoù, ar morgud, an asikted, yenaat an eizhaennoù, an iswrester, ar poulz bihan hag herrek, an isvorc'h troazh ha koemp ar gwask talmerel.

Gwikefre ar bleuz a vez : pe leiad trumm an distro gwazhiennel dre zigresk tolz ar gwad amredat (bleuz gwadisventel) ; pe skorted lemm al leuniañ kalon diwar naoued ar c'haher kalon pe an amgalonenn ; pe skorted lemm diflist ar c'hofigoù (bleuz kalonien).

Gl. choc anaphylactique. Br. bleuz darwalladel, darwallad g.-où.

Bleuz o c'hoarvezout un nebeut munutennoù goude ensinkladur un antigen ez eo bet ar gouzrec'h kizidikaet outañ dre berzh un ensinkladur diagent.

Gl. choc astragalien. Br. tos g.-où ar fer.

Santadur ur stok hag un harz pa lak an imbourc'her troad ar gouziviad da riklañ war-dreuz en ur zerc'hel difiñv ar c'har : azon eo da ziempadur gevel an ufern diwar dorrad.

Gl. choc de pointe. Br. tos ar gern.

Santadur poentek, a-gorvez gant ar poulz, merzhet gant an dorn harpet ouzh rannbarzh kostezel a-raok kleiz ar brusk, o klotañ gant horos kern ar galon da geñver ar sistolenn.

Gl. choc électrique. Br. tredansak g.-où.

Hentenn arveret da brederiañ migorvezioù kalon 'zo, anezhi diskargañ ur bec'hiad tredan e-doug un amzer verr tre a-dreuz d'ar brusk.

Gl. choc en dôme. Br. tos war gouc'h.

Stumm a vez gant tos ar gern da geñver usvent ar c'hofig kleiz, heñvel ouzh santadur ur voull o koeñviñ er voz.

Gl. choc en retour. Br. astos g.-où.

Santadur ouzh bizied an imbourc'her o teuta ar grozh vec'hiek pa zistro da horosiñ outo blein ar groueell o doa pouezet warnañ.

Gl. choc hypotonique. Br. darbar isgrenañ.

Kalvezder arveret da studiañ ar c'hromosomoù, ober d'ar bloue anezho c'hoalat dre soubañ ar c'helligoù en un dileizhenn isgrennek.

Gl. choc rotulien. Br. tos ar padelleg.

Santadur ur stok merzhet gant biz an imbourc'her pa bouez trumm war dalbenn a-raok ar padelleg, an askorn-mañ o vont da skeiñ ouzh an askorn morzhed, o lakaat erzerc'h ur fennad liñvenn er glin.

Gl. choc septique, choc infectieux. Br. bleuz lestel, bleuz poreel.

Skorted lemm an amred e dianlen ur pore bakteriel.

Gl. choc tibial. Br. tos ar skin.

Santadur ur stok da geñver fiñvoù nesaat-pellaat ar c'har war ar vorzhed diwar genskeiñ talbennoù kenvellañ an askorn morzhed hag ar skin, oc'h erzerc'haat rogad stagelloù kengostezel ar glin.

GERVA BREZHONEK-GALLEK

amred g.-où circulation (sanguine). Ar gudenn e-keñver *amred* eo hini al lostger. VALLEE a bledas kalz gant al lostgerioù, o tebarzh gant *-adur*, *-adenn*, *-idigezh*, *-adurezh*, *-erezh* pep a ster resis. Pell a zisteurel degasadenn VALLEE, ez omp techet da virout pennaenn an armerzh, eleze da arverañ ul lostger resis pa vez ezhomm resisaat pe gevenebiñ ; en degouezhioù all, d'ober gant ar pennanor pe ar bonad pennanvaet. En degouezh-mañ, e c'hallfed ober gant *amredadur* ; diezhomm eo avat nep lostger e-keñver intenterezh. Heñvel dra, en ur skrid mezegel, ne spisaer ket al liñvenn oc'h amreddek. Mar be forc'hellek, evel just, e ve lavaret : *amred gwad, gwadamred*.

amredat aa. circulant. An ezvezañs e Br. eus un adanor gwezhodel a barraer outi dre hentoù diseurt : a) diwar-bouez araogennoù (*ouzh*, *o(c'h)*, *war*, *en*, h.a.) ; en degouezh-mañ e c'hallfed lavarout : *ar gwad oc'h amreddek*, *ar gwad en amred*, *ar gwad war amred* ; b) diwar-bouez al lostger *-at* en e ster (ad)anv gwezhour (sl. KIS-009 & KIS-010, La-03, pp. 64-69), alese :

amredat ; arveret eo bet an tun-mañ evit reiñ kenedc'heriadoù d'an Al. *seiend*, *Seiendes* er furmoù *beziat*, *beziad*.

asikted b. asthénie (sl. GBLF., ¶¶ 110, 478).

bec'hiad g.-où charge (électricité).

bec'hiek aa. grvide, prégnant. Heuliañ a c'haller ar Kb. oc'h ober gant *bec'hiegi* b. "gravité, grossesse", *bec'hiegan* "concevoir", *divec'hiegan* "interrompre la grossesse", h.a. Un termen all a c'haller lakaat a-gostez war an hevelep sterva eo *amdrom* aa., *amdromi* b. (Kb. *amdrum* "heavy, sluggish, slow ; pregnant", *amdrymi* "pregnancy" ; kv. hBr. *trom*, *trum* "lourd, maladroit", DGVB., pp. 322, 324). Tro 'm eus bet a du rall da arverañ *bec'hiek*, *bec'hiegezh* gant ster an Al. *prägnant*, *Prägnanz* e bredoniezh ar Gestalt.

bleuz g.-où choc (er ster resis meneget amañ). Kinnig a ran amprestañ an termen-se diouzh ar Kb. *blawdd* "tumult, commotion, terror, fright". E Gl. e talvezas da gentañ an termen *choc* kement ha "kenstok etre daou gorf" ; astennet e voe ster ar ger, dre leterc'hañ, d'ar gevrank etre daou lu, d'ar stroñs gouzañvet gant ar bred, pe gant ar bevedeg ; ha, dre ledanviñ, da heuliadoù ur stroñs bevedel. Ar surjian LE DRAN en defe savelet ar ster arbennik-mañ ken abred ha 1743. Kentoc'h eget adober e Br. un treug dareuladel heñvel, diwar *stroñs*, e'm eus kavet gwell degas un termen nevez (hervez pennaenn ar pellekaat, sl. KIS-335, La-08, pp. 318 hh.), e kemm ouzh ar Gl. ma chom dispis an harzoù etre ster bevedel strizh an termen *choc* (a glaskas aozourion 'zo reiñ dezhañ ar skrivad Sz. *shock*) ha sterioù all o tisoc'h eus levezon kemeradurioù kent. Evit ar sterioù mezegel all eus Gl. *choc*, e vo mat ivez ober gant termenou dibarek : Gl. *choc électrique* (sl. amañ pelloc'h : *tredansak*) ; Gl. *électrochoc*, mezegadur all daoust da heñvelder an anvad, o c'hoarvezout a zec'han ur barrad droukfell dre gas ur red tredan dre ar c'hloppenn, Br. *tredangrita*, *kridvezegan* (*krid* oc'h arouezañ ar stroñsadoù kigennel arreadek evel m'o arseller er barrad droukfell).

bleuzel aa. en rapport avec l'état de choc. Anat amañ an displek a vez e galleg. gant arver an termen *choc* er ster bevedel strizh. Evit spisaat, e reer peurliesañ gant ar c'herienn *état de choc*. O vezañ ma ne aotre ket armerzh ar Gl. deverañ un adanv diwar *choc* (ha nebeutoc'h c'hoazh diwar *état de choc*), e ranker tremen dre droiennoù hir a seurt gant *provoqué par les états de choc*.

diflist g.-où éjection (termen arbennik a galonouriezh).

divig g.-où insuffisance. A-geñver gant ar Gl. *insuffisance* en e gemeradurioù mezegel e ran peurliesañ gant Br. *skorted*. En degouezh-mañ ma'z eus anv eus fillidigezh trumm arc'hwelioù bras ar bevedeg, e kavan gwell ober gant *divig*, o lakaat e penn kont steriegezh henvoazel ar BrE. '*dihuikein*'.

eizhaenn b.-où extrémité. Diwar hBr. *etam*, Kb. *eithaf*, ez eo bet dezneuziet Br. *eizhañ* "pellañ, er penn pellañ". Evit "ar parzhioù pellañ eus ar c'horf" e reer endeo gant *bleñchoù*. N'eo ket diezhomm kaout un termen ouzhpenn er yezh kalvezel er stumm *eizhaennoù*.

fennad g.-où épanchement.

- gouzrec'h* g. -ioù sujet, patient. Meur a dermen a arverer amañ da aroueziñ an den a reer war e dro evel danvez da arsellout, da vezegañ ha da bareañ : *gouzrec'h* (sl. GBLF., ¶ 1296), *gouziviad*, *klañv* g., ls. : *kleñvion*, *klañvour*, *hinienn*...
- gwadisventel* aa. hypovolémique. Bez' ez eus amañ unan eus termenoù ar reizhiad kealioù mezegel a'm eus studiet c'hoazh (KIS-293, La-08, pp. 178 hh. ; La-09, KIS-375, pp. 246 hh.). Ar gedrann *-ment-* a zave d'ur c'hementad egorel (regad, gorread, ec'honad – ha tolz da heul) ; amañ e tave d'un ec'honad : *gwadisvent* zo "leiadur ec'honad ar gwad" ; sl. *usvent*.
- isvec'h* g. -ioù oksigen anoxie. Termen all eus ar reizhiad meneget diagent. Kenkoulz e lavarfed *oksisgenisvec'h* ; en degouezh-mañ, pa'z eo ar gedrann *oksisgen* teirsilabennek, on tuet da dammañ.
- isvorc'h* g. -où troazh oligurie. Termen eus ar reizhiad usveneget, gant un diforc'h : en *isvent*, *isvec'h* ez arouez ar stirann ur c'hementad, en *isvorc'h* un arc'hwel. Br. *troazhisvent* a dalvez "leiadur kementad an troazh", tra ma talvez *troazhisvorc'h* kement ha "leiadur ar borc'hañ troazh".
- iswrester* g. -ioù hypothermie. Amañ e kemeran *gwrester* gant ar ster "gwrezverk kreiz ar bevedeg". Deveradoù : *iswresteriñ* "provoquer l'hypothermie", *iswresterus* "hypothermiant", *iswresterel*, *iswresterek*, *iswres* "hypothermique".
- kalonien* aa. cardiogénique (eleze, a zo e orin er galon, sl. KIS-173, La-08, pp. 50 hh.)
- koemp* aa. collapsus, chute brusque (de la tension artérielle). Sl. Kb. *cwymp*, Br. *skoemp* a ve, hervez DEBM. 377, un deverad. Arveret eo bet Br. *koemp* en Armerzhouriezh, e kentelioù SADED Don gant ster ar Gl. "krach financier". [Sl. GEAK., passim.]
- korvez* b. -ioù rythme. Ret eo diforc'hiñ an *talm* (Gl. "fréquence"), keal kementadel, niver ar gwechoù ma tistro un darvoud dre unanenn amzer, hag ar *gorvez*, oc'h emplegañ un arvez doareadel ouzhpenn : luniad an darvoud. An anadennoniezh a geveneb *korvez* (*erouez*) (Gl. "rythme objectif") ha *korvez dierouez* pe *korluz* (Gl. "attitude rythmisante") ; sl. KIS-359, La-09, TA1ba, p. 80 ; ivez Nicolas ABRAHAM, *Rythmes de l'œuvre, de la traduction et de la psychanalyse*, Flammarion, 1985, pp. 27 hh., 73 hh.
- leiâd* g. -où diminution, réduction. A-gevenep gant ar verb *muiaat* hag e zeveradoù emañ *leiaat*, *leiâd*, *leiadur*, h.a.
- lemm* aa. aigu (o toareañ ur c'hleñved, h.a.), a-gevenep da *henek* aa. chronique.
- lounezhad* b. -où néphropathie. Al lostger *-ad*, hervez VALLEE, a arverer da verkañ "un mal". Diaes eo ober gantañ ent reizhiaddek, hogen e degouezhioù 'zo, pa na vez ket arvar a gemmesk, e c'haller e stagañ ouzh anv un organ (o virout reizh an kez anv) evel kevatal d'an Et. *-pathie*, o verkañ ar c'hlañvadur er ster hollekañ. An termenoù (ha lostgerioù) da arverañ ivez er ster-se zo : *(-)naoued*, *(-)anaez* ; sk. : *naoued kalon*, *kalonnaoued* "cardiopathie", *bredanaez* "affection psychique, affection mentale" (sl. : KIS-362, La-09, v° *klañvadur*, p. 141 ha *naoued* amañ dindan).

migorvez g.-ioù trouble du rythme (cardiaque). Ar rakger *mi-* a verk ar strafuilh en ul luniad, un arc'hwel, Et. *dys-*, e Gl. alies ivez : "trouble de", sl. KIS-014, La-05, pp. 88-89.

morgud g.-où torpeur. Gwell, pa amprester gerioù eus ar yezh voutin evit reiñ dezho ur ster kalvezel, dibab termenoù nebeut arveret pe aet diarver.

naoued g.-où affection, -pathie. Kemm a reer etre a) Gl. *maladie* (Br. *kleñved*), tizhad savelet e arbennoù, e wikefreoù, e azonoù, b) Gl. *syndrome* (Br. *azoniad*), teskad azonoù savelet hep lakaat an arbennoù e penn kont, c) Gl. *affection* (Br. *klañvadur*, *anaez*, *naoued*), hollekañ termen oc'h erdalañ kement tizhad 'zo en un organ, un arc'hwel, h.a. E Br., e kinnigan reiñ da *anaez* ar c'hemeradur hollekañ holl, ha derc'hel *naoued* evit an anaizioù o c'hoarvezout eus un anaf, ur gammneuziad, un direizh ergorel ha n'eo ket eus strafuilhoù arc'hwelel hepken ; sl. *lounezhad* amañ diaraok.

skorted b. insuffisance ; sl. *divig* amañ diaraok.

teuta palper, palpation. Termen a gaver e GREg. 416 hepken pa ouzon, gant ar ster : "Tâter, toucher avec la main". E teodyezhoù 'zo a Gernev-Izel e klever *mont dre an teut* gant ar ster "mont a-dastorn". Ent klasel ez eus pevar hent d'an imbours'h klinikel : *ensellout* "inspection", *teuta* "palpation", *kiziata* "percussion", *selaouennañ* "auscultation".

tredansak g.-où choc électrique ; sl. *bleuz* amañ diaraok.

usvent g.-où hypertrophie ; *usvent ar c'hofig kleiz* "gros ventricule gauche". An Et. *hypertrophie* zo dezhañ daou ster : a) muiadur ec'honad un organ, ur gwiad hep lakaat e penn kont natur ar muiadur-se ; ar Br. zo neuze *usvent* ; b) muiadur ec'honad un organ, ur gwiad diwar deñvañ reñverek o elfennoù ; Br. *usteñv*. Gwikefre an kez *usteñv* a vez b1) pe *usteñv* ar c'helligoù, muiadur "tolz bev" pep hini, b2) muiadur niver ar c'helligoù, eleze an *uswe* (Gl. *hyperplasie*). Sl. KIS-362, La-09, v° *hanwe*, *nevezwe*, pp. 141, 142.